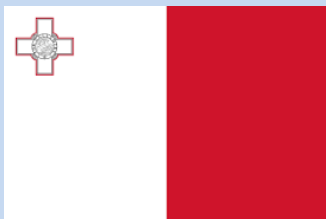

Co-funded by
the European Union

„Ајде да играме пак“

2023-1-PL01-KA220-SCH-000158550

Фотографии:

Zespół Szkół im. gen. Nikodema Sulika, Даброва Бјалосточка– Полска: Наталија Внук, Маја Наталија Сулик, Јарослав Будник, Едита Олџијевска – Будник

Jan Sniadecki Gynnasium, Шалчининкаи – Литванија: Марија Жундо, Угне Печкаускаите

Laniteio Lykeio – Кипар: Јаковос Павлу, Михалис, Зиновиу, Андреас Алексантроу

1st General Lyceum, Јерапетра – Грција: Елени Ксилури

Newark School– Малта: Светлана Сабо

Општинско основно училиште „Кочо Рацин“ - Кратово - Северна Македонија: Кристина Цонкинска, Даниел Тодоровски

Ајде да играме пак © 2026 by Кристина Цонкинска is licensed under CC BY-NC 4.0. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Содржина

1. Информации за проектот „Ајде да играме пак“ (Јарослав Будник)	4
2. Информации за училиштата	9
2.1. Средношколски комплекс „Никодем Сулик“, Полска (Едита Олџејевска-Будник)	10
2.2. Општинско основно училиште „Кочо Рацин“, Северна Македонија (Кристина Цонкинска)	12
2.3. Училиште „Њуарк“, Малта (Корин Галеа, Светлана Сабо)	14
2.4. Гимназија „Јан Шниадецки“, Шалчининкаи, Литванија (Божена Даниеле, Јелена Јановиќ, Људмила Куклиене)	16
2.5. Прва општа гимназија Јерапетра, Грција (Елени Ксилури)	18
2.6. Гимназија „Ланитео“ од Лимасол, Кипар (Панагиота Николаиду)	19
3. Традиционални игри	21
3.1 Традиционални полски игри (Елжбјета Кондрацка, Зузана Пигиел, Силвија Хмјелевска, Наталија Орпик)	22
3.2. Традиционални македонски игри (Кристина Цонкинска)	24
3.3. Традиционални малтешки игри (Милица Мијовиќ Ѓуковиќ, Светлана Сабо)	27
3.4. Традиционални литвански игри (Патриција Милоќ, Ана Багдјунаите, Евелина Ждановиќ, Угне Печкаускаите, Ева Провлока, Доната Киселевска, Артјом Тимофеев, Агне Станјулиеве)	31
3.5. Традиционални грчки игри (П. Јоану, Ј. Васармида, А. Харитоу, М. Метаксаки, Е. Ксилури, С. Контакски, Ј. Фануракис, П. Бугиа, М. Орфанакис)	33
3.6. Традиционални кипарски игри (Панагиота Николаиду)	38
4. Образовни системи на земјите учеснички во проектот	43
4.1. Полска	44
4.2. С. Македонија	44
4.3. Малта	45
4.4. Литванија	45
4.5. Грција	46
4.6. Кипар	46
5. Програма по физичко образование и проектот „Ајде да играме пак“	48
5.1. Полска	49
5.2. С. Македонија	49
5.3. Малта	50
5.4. Литванија	51
5.5. Грција	52
5.6. Кипар	52
6. Заклучоци	53

Информации за проектот

Ајде да играме пак - традиционални игри и активности како начин за интегрирање и активирање на младите“

Проектот „Ајде да играме пак - традиционални игри и активности како начин за интегрирање и активирање на младите“ со број 2023-1-PL01-KA220-SCH-000158550 се спроведува во соработка на:

Координатор: Zespół Szkół im. gen. Nikodema Sulika, Даброва Бјалосточка– Полска

Партнерски училишта:

Jan Sniadecki Gymnasium,
Шалчининкаи – Литванија

Laniteio Lykeio – Кипар

Newark School– Малта

ООУ „Кочо Рацин“ - Кратово – С. Македонија

1st General Lyceum, Јерапетра – Грција

Во периодот од 1 октомври 2023 година до 30 септември 2025 година - 24 месеци.

Финансирано од Европската Унија со 250 000 евра за сите земји партнери

Цели на проектот

- ✓ Запознавање со игрите и активностите на генерацијата на бабите и дедовците,
- ✓ Подобрување на квалитетот на работата на училиштата во спроведувањето на јазичното образование и развивање на социјалните вештини кај младите по пандемијата на Ковид.
- ✓ Зголемување на меѓугенерациската комуникација помеѓу генерацијата деца, родители и баби и дедовци.
- ✓ Зајакнување на часовите по физичко образование и подобрување на физичката активност кај младите.
- ✓ Поправка и обнова на односите меѓу учениците и врсниците, бидејќи истражувањата покажаа дека најсериозниот проблем на младите луѓе кои учат од далечина е недостатокот на личен контакт со врсниците, со овој проект сакавме да го промениме ова.

Корисници:

- Наставници - ментори,
- Ученици и нивните семејства од училишта во Северна Македонија, Кипар, Литванија, Полска, Грција и Малта,
- Родители, баби и дедовци на ученици
- Локалната средина

Резултати:

- ✓ Учество во проектните мобилности на 8 ученици од секоја земја (вкупно 48 лица учествуваа во секоја мобилност) и 2 наставници - татори/ментори во текот на 6 дена престој,
- ✓ Врз основа на филмските снимки од интервјуа со постари граѓани пред мобилноста, беа подготвени најмалку 10 сценарија за игри од секоја земја (вкупно најмалку 60 сценарија),
- ✓ 6 фестивали на традиционални игри и претстави за локалната заедница со најмалку 600 учесници,
- ✓ Најмалку 40 двочасовни активности за млади и деца спроведени од меѓународни групи во секоја земја врз основа на сценарија развиени од групата домаќин (вкупно најмалку 240 двочасовни активности),
- ✓ Изработка на видеа од 10 планови за лекции од секоја земја (вкупно најмалку 60) за да се опише спроведувањето на активностите,
- ✓ Избор на 4 најдобри сценарија за објавување од секоја земја,
- ✓ Создавање филм за спроведување на проектните активности во секоја земја (вкупно 6 филмови),
- ✓ Презентација на активни културни презентации од секоја земја (пакетот вклучува: песна, танц, јадење, кратка историја, краток материјал за природата и архитектонските споменици, завршувајќи со квиз)
- ✓ Подготовка на 6 презентации за училиштето и регионот, како и за образовниот систем,
- ✓ Подготовка на материјали, вклучувајќи традиционални игри, за објавување на веб-страниците на училиштата и другите институции.

Опис на проектните активности

Проектот служи за активирање на младите луѓе кои, по периодот на пандемија, сериозно ја ограничија својата социјална активност и ги влошија своите проблеми со управувањето со слободното време со насочување на целата своја активност кон мобилни уреди. Со учење за игрите и активностите од генерацијата на бабите и дедовците, ги заинтересиравме учениците за други форми на слободни активности со цел да го отвориме умот за активни форми на групно функционирање. Второ, поради големиот број ослободувања од часовите по физичко образование, од една страна ги стимулираме младите да бидат активни на кој било начин, а од друга страна сакавме часовите по физичко образование да ги направиме покреативни и поинтересни. Трето, ја отворивме меѓугенерациската комуникација, која стана сериозно ограничена со години, со цел да црпиме инспирација од генерацијата на баби и дедовци за активни активности во слободното време.

Собирањето сведоштва од постари луѓе за тоа како го поминувале слободното време овозможи да се ценат постарите лица. Бидејќи проблемите во врска со намалувањето на контактот меѓу младите или зголемувањето на бројот на луѓе на боледувања од часовите по физичко образование се типични во сите училишта вклучени во проектот, се обидовме да ги намалиме со тоа што ги имавме искуствата од генерацијата на баби и дедовци како модел. Покрај тоа, бевме љубопитни да откриеме дали игрите и активностите што ги паметат постарите граѓани имаат заеднички елементи во сите земји од проектот. Ги собравме сите запаметени игри и претстави и ги објавивме за да им ги направиме достапни на другите кои се заинтересирани да ги користат. Заедничката меѓународна реализација на традиционални игри и претстави од страна на учесниците во проектот доведе до значително зголемување на јазичните, како и социјалните компетенции на учениците.

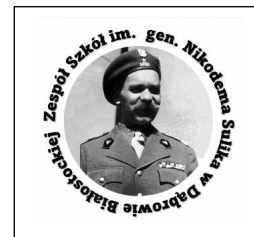
Учениците ги развија своите мануелни вештини, бидејќи многу од игрите се базираат на нив, и ја зајакнаа физичката кондиција. Проектот даде значаен придонес во намалувањето на проблемите поврзани со постпандемиската депресија кај учениците, нудејќи групни игри. Како дел од дисеминацијата на резултатите по секоја мобилност, учесниците спроведоа активности користејќи ги игрите и активностите научени за време на патувањето во основните училишта.

Информации за училищата

Средношколски комплекс „Генерал Никодем Сулик“

Средношколскиот комплекс „Генерал Никодем Сулик“ во Даброва Бјалосточка е средно училиште лоцирано во североисточниот дел на Полска, во регионот Подласије, во Соколскиот округ, Општина Даброва Бјалосточка, во близина на границата со Белорусија.

Средношколскиот комплекс „Генерал Никодем Сулик“ е училиште кое истовремено негува традиција и современост. Тоа е добро опремена, естетска и безбедна образовна институција. Основано е во 1962 година. Во 2002 година се одржала свечена конвенција на која училиштето го добило името по генерал Никодем Сулик. Директор на училиштето е Јарослав Будник.

Типови на училишта

- Средно училиште
- Стручно училиште со повеќе стручно-професионални насоки
- Средно училиште за возрасни

Во училиштето моментално учат 378 ученици во 16 паралелки, со 41 наставник и 16 административни и помошни вработени.

Современа училишна база

Училиштето располага со 11 училници, 3 научни лаборатории, лабораторија за обновливи извори на енергија и ИТ-лабораторија, целосно опремени со проектори, лаптопи, интерактивни табли и жичен и безжичен интернет.

Дополнително, училиштето има современа спортска сала, сала за боречки спортови, внатрешна и надворешна теретана, повеќенаменско игралиште, конференциска сала и две стрелишта (виртуелно и со пневматско оружје). Учениците можат да престојуваат во ученички дом (100 места) и да користат исхрана во мензата.

Образовни насоки

- Хуманистичка – право и медиуми
- Политехничка и медицинска
- Сертифицирана воена паралелка
- Спортска паралелка

Секој ученик може да избере три проширени предмети од следната листа: полски, англиски, руски јазик, историја, општествени науки, математика, физика, биологија, хемија и географија.

Меѓународни проекти

Од 2004 година, Универзитетот имплементираше многу проекти кофинансирани од европски фондови (вкупно 22 големи проекти со многу странски партнери). Има богато искуство и човечки капитал во овој поглед. Некои од имплементираните проекти се циклични проекти со училишта, на пр. во Калварија и Солечники во Литванија, Јерапетра и Јанина во Грција, Кордоба во Шпанија, Касино во Италија. Други се еднократни проекти, на пр. со училишта во Турција, Германија, Шпанија, Малта, Кипар, Северна Македонија, Романија. Во учебните 2023/24 и 2024/25 години, 178 студенти од три различни програми учествуваа во меѓународна мобилност во нашето училиште: програмата Еразмус+ и Интеррег Литванија-Полска финансирани од фондовите на Европската Унија, „Запознајте ги полските траги во Европа“ од Министерството за национално образование. Износот на имплементирани меѓународни проекти (без програмата Интеррег) изнесуваше 638.523 евра (2.745.649 PLN).

Успесите на нашите ученици

Нашите ученици учествуваат на многу натпревари и олимпијади и постигнуваат значајни успеси, како на национално ниво (Олимпијада за знаење за безбедност и одбрана, Олимпијада за еколошко знаење, натпревари по изборно право, литературни натпревари) така и значајни успеси на покраинско ниво (уметнички, литературни, јазични натпревари).

Даброва Бјалосточка - Подлашка престолнина на ракометот

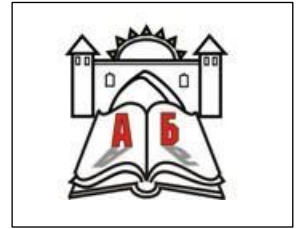
Спортските достигнувања се исто така важен адут на училиштето - училиштето е познато во Полска по своите успеси во ракометот и се нарекува Подлашка престолнина на ракометот поради резултатите на ракометарите. Училиштето има и достигнувања во трчање во крос-кантри, стрелачки спортови и натпревари „Сpremни се како војници“

Сертифицирани униформирани паралелки

Белешка на нашето училиште се неговите униформирани паралелки, кои работат во Даброва Бјалосточка веќе 15 години, а во последните 7 години се во пилот-програмата на Министерството за национална одбрана како сертифицирани воени паралелки и единици за воено посвојување.

ООУ „Кочо Рацин“ - Кратово, С.Македонија

Нашето училиште е јавно основно училиште за ученици на возраст од 6 до 15 години. Во нашето училиште има околу 500 ученици и 70 наставници. Во градот има една училишна зграда и седум подрачни училишта во околните села. Има нова спортска сала, една од двете спортски сали каде што учениците ги имаат часовите по физичко. Во сите училници има интерактивни табли. Има голема библиотека и отворен простор со фитнес опрема што учениците и наставниците го користат по часовите, со цел да бидат физички поактивни.

Училиштето се наоѓа во Кратово, Македонија. Тоа е мало гратче, но е еден од најстарите градови на Балканот и е една од омилените македонски дестинации поради старите кули и мостови, како и поради неговата единствена локација (формирано е на земјиштето на кратерот на поранешен вулкан, од каде што го добило и името Кратово). Покрај тоа, друга позната атракција е Куклица (Камени кукли), која е оддалечена само 8 км од Кратово.

Учениците почнуваат да учат англиски јазик во 1 одделение, а можат да почнат да учат германски или француски јазик кога се во 6 одделение.

Нашите ученици многу сакаат да учествуваат во Еразмус проекти, бидејќи тоа е одлично и уникатно искуство за учење. Тие учествувале во повеќе од 20 еТвининг проекти и сакаат да комуницираат и да соработуваат со врстници од други европски земји. Нашето училиште ја доби ознаката за еТвининг училиште за 2019-2020 и за 2024-2025 година. Досега учествувавме во 8 Еразмус проекти, ангажирајќи се на различни теми:

- Развивање на иновативно и инклузивно училиште;
- VOICES - Визија, мислења, интерес и креативност од европските училишта;
- Нурнување во учењето на дигитални јазици;
- 2BSafe - Безбедно пребарување и малтретирање;
- Креативна драма и игри во ELT;
- LEAVES (Учење за животната средина, активизам, волонтирање во образовни шеми);
- Модел на Европската Унија;
- Ајде да играме пак - традиционални игри и активности како начин за интегрирање и активирање на младите луѓе

Училиште Њуарк Малта

Дом за учење, растење и припадност

Сместено во крајбрежниот град Слиема, Училиште Њуарк Малта е повеќе од само училиште – тоа е гостопримлива и жива заедница каде што деца од целиот свет се собираат за да учат, растат и да се чувствуваат како дома. Со ученици кои претставуваат над 40 националности, различноста е во срцето на сè што правиме. Ги славиме разликите, ги прифаќаме културите и создаваме простор каде што секое дете се чувствува ценето, поддржано и вклучено. Веруваме дека секое дете, без оглед на потеклото или способностите, заслужува место каде што припаѓа. Нашиот инклузивен пристап гарантира дека учениците со различни потреби за учење добиваат грижа, поддршка и разбирање што им е потребно за да напредуваат заедно со своите врстници.

Њуарк нуди образование од рана возраст до средно училиште, следејќи наставна програма на англиски јазик прилагодена за да ги задоволи потребите и на локалните и на меѓународните ученици. Без разлика дали детето течно зборува англиски јазик или штотуку почнува да учи, нашите искусни и грижливи наставници се грижат секој ученик да го добие вниманието што му е потребно за да успее и да напредува.

Нашето училиште придава големо значење на вредности како што се почит, љубезност и општествена одговорност. Уште од мали нозе, учениците се охрабруваат да бидат отворени, независни и сочувствителни поединци – вештини што ќе ги понесат со себе во поширокиот свет.

Учењето во Њуарк е возбудливо и динамично. Децата истражуваат широк спектар на предмети, вклучувајќи наука, математика, јазици, уметност, музика, ИКТ и физичко образование. Исто така, нудиме забавни и збогатувачки клубови по училиште, како што се клуб за спорт, храна, уметност и домашни задачи, давајќи им на учениците уште повеќе можности да ги откријат своите страсти и да градат пријателства.

Горди сме што сме активно вклучени во многу проекти на Еразмус+ кои им овозможуваат на нашите ученици и наставници да се поврзат со училишта низ Европа. Овие искуства отвораат врати кон нови култури, идеи и пријателства и им даваат можност на нашите деца да учат на креативни и значајни начини.

Во Њуарк, веруваме дека образованието треба да биде радосно патување – полно со откритија, тимска работа и инспирација. Со посветен тим едукатори и силно чувство за семејство, ние сме посветени да му помогнеме на секое дете да блесне.

Гимназијата „ Јан Шниадецки “ во Шалчининкаи

Гимназијата „ Јан Шниадецки“ во Шалчининкаи е една од најважните образовни институции во округот Шалчининкаи, која обезбедува квалитетно предучилишно, основно, основно и средно образование на полски јазик.

Гимназијата нуди широк спектар на образование, со силен акцент и на природните науки и на хуманистичките науки. Учениците имаат можност да ги продлабочат своите знаења по странски јазици, математика, историја и други предмети. Покрај тоа, гимназијата е позната по своите различни воннаставни активности, како што се спорт, музика, театар, танц и други клубови, кои им помагаат на децата да ги развијат своите таленти.

Училиштето има силна традиција на литванска и полска култура и јазик. Гимназијата, исто така, учествува во разни меѓународни проекти и програми за размена, кои им даваат можност на учениците да комуницираат со своите врстници од други земји.

Покрај академското образование, гимназијата „ Јан Шниадецки “ посветува особено внимание на личниот развој и општествената одговорност на учениците. Учениците активно учествуваат во разни социјални и културни активности кои ја зајакнуваат нивната заедница и граѓанска свест. Гимназијата, исто така, организира натпревари, изложби и други настани каде што учениците можат да ја покажат својата креативност и достигнувања.

Севкупно, гимназијата „ Јан Шниадецки “ е место каде што учениците не само што стекнуваат знаење, туку и ги развиваат своите вредности, ги остваруваат своите цели и придонесуваат за својата заедница.

Првата општа гимназија во Јерапетра

Првата општа гимназија во Јерапетра е најстарото и најголемото општо средно училиште во најјужниот град во Европа, сместен во прекрасниот регион Крит, Грција. Со силна образовна традиција и пристап насочен кон иднината, нашето училиште комбинира академска извонредност со иновации, општествен ангажман и отворен европски поглед.

Ние го следиме Националниот наставен план на Грција, со цел не само да ги подготвиме учениците за високо образование, туку и да негуваме критичко размислување, активно граѓанство и силно чувство за општествена одговорност. Нашето училиште активно учествува во проектите Еразмус+, давајќи им можност и на учениците и на наставниците да се вклучат во меѓукултурни размени, да соработуваат со европски вршници и да стекнат нови перспективи преку мобилност во учењето.

Во последниве години, Првата општа гимназија во Јерапетра имплементираше и учествуваше во различни проекти Еразмус+. Овие се фокусираат на одржливост, дигитална трансформација, културно наследство, инклузија, креативни методологии на учење и свест за климата. Горди сме што тесно соработуваме со универзитети, вклучувајќи го и Хеленскиот медитерански универзитет (Оддел за менаџмент наука и технологија), и што сме домаќини на меѓународни делегации во нашата локална заедница.

Надвор од Еразмус+, нашите студенти учествуваат на бројни национални и регионални натпревари по математика, економија, биологија, литература и други академски предмети, честопати добивајќи високи пофалби. Тие исто така активно учествуваат во спортски турнири и спортски настани, промовирајќи тимска работа, фер-плеј и благосостојба.

Вредностите на инклузија, еднаквост, почитување на животната средина и европска соработка се во срцето на сè што правиме. Нашата визија е да ги опреиме студентите со знаење, вештини и начин на размислување за да станат внимателни, одговорни и инспирирани европски граѓани.

Веб-страница: <http://1lyk-ierap.las.sch.gr>

Е-пошта: mail@1lyk-ierap.las.sch.gr

Гимназија „Ланитео“, најстарото училиште на Кипар

Гимназијата „Ланитео“, најстарото училиште на Кипар, се издвојува како престижна гимназија во Лимасол, град на медитеранскиот остров Кипар, кој се наоѓа источно од Грција. Со динамичен број ученици од приближно 830 од различни социјални, културни и национални средини, и поддржан од 150 посветени едукатори, тоа е меѓу најголемите училишта во регионот. Повеќето од нашите ученици доаѓаат од средни социоекономски класи, што е пример за инклузивната природа на нашата заедница.

Нашето училиште има три уникатни одделенија прилагодени да се задоволат различните интереси и таленти на учениците:

****Средното училиште**** нуди академски насоки како што се математика-науки, математика-економија-англиски, старогрчки-историја-латински, јазици и уметност и театар.

****Музичкото училиште**** обезбедува специјализирано музичко образование со дополнителни попладневни часови, негувајќи ги уметничките таленти на учениците.

****Атлетското училиште**** нуди дневни утрински тренинзи од 7:00 до 9:30 часот, овозможувајќи им на младите спортисти беспрекорно да ги балансираат своите академски и спортски активности.

Во согласност со нашата посветеност на зачувување на културното наследство и промовирање на соработката, Гимназијата „Ланитео“ е горд што учествува во проектот ****„Ајде да играме пак“****. Оваа иницијатива има за цел да ги оживее и повторно да ги открие традиционалните игри, нудејќи им на учениците можност да се вклучат во културните традиции, а воедно да поттикнат тимска работа и интерактивно учење. Преку оваа програма, учениците развиваат ценење на историјата и вредноста на споделените искуства.

Успехот на ****„Ајде да играме пак“**** е доказ за силните партнерства што ги споделуваме со Грција, Малта, Северна Македонија, Литванија и Полска. Овие соработки ги спојуваат различните култури и внесуваат уникатни традиции и перспективи во проектот. Заедно, имаме за цел да промовираме меѓународно разбирање, да го зачуваме наследството и да ја негуваме тимската работа меѓу учениците. Овој колективен напор ја збогати програмата и создаде средина каде што учениците можат да ја прифатат културната разновидност и да учат едни од други.

Нашите ученици, на возраст од 15 до 18 години, напредуваат во инспиративна и поддржувачка средина што поттикнува љубов кон учењето и личниот раст. Ние постојано го приоритетизираме професионалниот развој на нашите едукатори, осигурувајќи се дека тие ќе останат во првите редови на напредокот во своите области.

Гимназијата „Ланитео“ активно учествува во програмите Еразмус+ и има акредитација до 2027 година. Минатата година, 16 наставници имаа корист од програмата KA122 преку семинари и следење на работното место низ цела Европа. Претходно, училиштето водеше значајни проекти како што се Волонтирање и активно граѓанство: Од поединци до организации и Зајакнување на самодовербата и развивање на клучни компетенции преку личен развој.

Нашите учесници во мобилност на Еразмус+, на возраст од 16 до 18 години, претставуваат различни социоекономски средини и културни идентитети. Тие посетуваат различни часови, течно ги зборуваат своите мајчини јазици, француски и англиски, додека учениците кои не се од Кипар се одлични во грчкиот јазик. Оваа разновидност ја збогатува нашата средина за учење, правејќи ја навистина мултикултурна и инклузивна.

Традиционални игри

ТРАДИЦИОНАЛНИ ПОЛСКИ ИГРИ

Име на играта: „Игра со стаорци“

Број на играчи: минимум 3

Потребно: јаже/скокачко јаже

Постапка:

1. Едно лице зема прескокнувачко јаже и го врти над подот, постепено забрзувајќи и зголемувајќи ја неговата висина во однос на подот.
2. Задачата на другите играчи е да скокнат преку јажето без да го допрат.
3. Лицето кое ќе го допре, губи и е елиминирано од играта.
4. Учесникот кој игра што е можно подолго победува и го врти јажето во следната рунда.

Име на играта: „Баба Јага гледа“

Број на играчи: минимум 5

Потребно: /

Постапка:

Од групата се избира едно лице кое ќе биде Баба Јага.

Баба Јага се позиционира до сид, сид или дрво. Другите учесници стојат во група што е можно подалеку од Баба Јага. Баба Јага им го врти грбот на учесниците и вели: „Еден, два, три, Баба Јага гледа“.

Во тоа време, учесниците ѝ се приближуваат.

Кога Баба Јага ги кажува своите зборови, таа веднаш се свртува и учесниците мора да застанат и да се замрзнат во мирување.

Баба Јага проверува дали никој не се помрднува. Ако некој се помрдне, ова лице се враќа на почетната точка.

Баба Јага им го врти грбот на учесниците и повторно вели: „Еден, два, три, Баба Јага гледа“.

Учесникот што најбрзо ќе стигне до Баба Јага победува. Лицето што ќе победи ќе ја игра улогата на Баба Јага.

Име на играта: Топката гори

Број на играчи: минимум 5

Потребно: топка

Постапка:

1. Учесниците формираат круг. Едно лице се избира од групата да застане во средината и да ја фрли топката до следните деца. Одеднаш, лицето во средината извикува: „Топката гори!!!“ - кој и да ја фати топката, е надвор.
2. Ако го сфатат тоа на време и не ја фатат топката, се движат кон центарот на кругот и играта продолжува.

Име на играта: „Капачиња за шишиња“

Број на играчи: минимум 2

Потребно: капачиња за шишиња

Постапка:

Внатрешната страна на капачето може да се обложи со знаме или слика од автомобил и да се направи трка на земји или автомобилско рели.

На земја се црта патека, по можност со креда на бетон - колку е подолга и покомплицирана, толку е поинтересна и забавна.

Капачињата се поставуваат на почетокот и се поместуваат со тропање на средниот прст. Капачето не смее да скокне надвор од линиите на патеката.

Играчот чија капа прв ќе ја помине целната линија победува.

ТРАДИЦИОНАЛНИ МАКЕДОНСКИ ИГРИ

Име на играта: „Жежи-печи“

Број на играчи: минимум 3.

Потребно: топка

Постапка:

1. Играта може да се игра на отворено или во затворен простор.
2. Две деца стојат едно спроти друго, а меѓу нив се сите други играчи. Двете деца од страните фрлаат топка, обидувајќи се да ги погодат играчите што стојат во средината. Кое дете ќе биде удрено од топката, тој/таа е надвор од играта.
3. Кога играч кој е „внатре“ ќе ја фати топката, тој/таа добива „дополнителен живот“. Со „дополнителниот живот“ играчот може да врати лице кое е надвор, назад во играта или може да избере да го чува, така што следниот пат кога ќе биде удрено од топката, може да продолжи да игра.
4. Кога сите играчи ќе бидат надвор од играта, првите двајца играчи што се погодени, се тие што се обидуваат да ги погодат другите во следната игра.

Име на играта: Предај Царе ј војска!

Број на играчи: минимум 6.

Потребно: /

Постапка:

1. Играта може да се игра на отворено или во затворен простор.
2. Потребни се два тима од најмалку три лица, кои стојат еден спроти друг на поголемо растојание, така што членовите на истиот тим стојат еден до друг и се држат за раце.
3. Играта започнува со тоа што еден тим избира едно лице од спротивниот тим да биде „стрелец“. Лицето кое е избрано мора да трча кон него и да се обиде да го „скрши“ сидот со поминување помеѓу двајца играчи без да биде спречено. Ако тој/таа го пробие сидот, тој/таа избира еден играч од тој тим да го однесе во својот тим. Меѓутоа, ако тој/таа биде спречен/а, тој/таа останува на местото каде што не успеал/а да се пробие. Победник е тимот кој ќе успее да ги собере сите играчи во својот тим.
4. Дијалогот што се менува помеѓу двата тима оди вака:

А: Предај Царе војска!

В: Нема да се предадеме!

А: Ќе пукаме!

В: Ајде!

А: Изберете го стрелецот!

В: (Име на играч)

Име на играта: „Џамија“

Број на играчи: минимум 6.

Потребно: топка, 8-10 парчиња со различна големина (од најголема до најмала)

Постапка:

- 1.1. Во оваа игра учествуваат две групи деца, а групите треба да се состојат од најмалку 3 деца.
2. Прво, децата поставуваат 10 плочки со различна големина, една врз друга, почнувајќи од најголемата до најмалата. Откако ќе ги постават, едната група стои пред плочките на растојание од 3 метри, а другата група стои зад плочките.
3. Еден од членовите на групата што стои пред плочките фрла топка, обидувајќи се да ги погоди плочките. Тој/таа има можност да фрли 3 пати. Кога тој/таа ја уништува џамијата, групата пред плочките бега, а другата група ја зема топката и вели „стоп“.
4. Потоа сите играчи стојат на место и еден од играчите со топката ја фрла топката и мора да удри еден од другите играчи.
5. Ако удри некого, играчот што е погоден е надвор. Ако не удри никого, еден од нив трча по топката, другите одат да ја постават џамијата од плочки. Додека ја поставуваат, играчот може да ги удри со топката, а ако не успее да ги удри, а тие ја поставиле џамијата, тогаш таа група извикува „Џамија“ и тие се победници.

Име на играта: Џамлии

Број на играчи: минимум 2.

Потребни: џамлии (најмалку 6)

Постапка:

1. Џамлиите се поставуваат на растојание од 20 см и играчите по ред ги фрлаат своите џамлии и се обидуваат да ги погодат другите џамлии што се поставени на растојание.
2. Ако играчот удри џамлија, тој ја добива таа џамлија и ако тој/таа промаши, на ред е другиот играч.
3. Играта завршува кога ќе се земат сите џамлии, а победник е лицето кое освоило поголем број џамлии.

ТРАДИЦИОНАЛНИ МАЛТЕШКИ ИГРИ

Име на играта: „Тркало“

Број на играчи: неограничен

Потребно: старо велосипедско тркало или хулахоп, парче жица или стап

Постапка:

1. Оваа играчка беше направена од старо велосипедско тркало и парче жица за да го држи тркалото исправено. Со кругот можеа да се играат неколку различни игри.
2. Една од понеобичните игри е iç-Çirси. Дури и ако никогаш не сте виделе некого да ја игра оваа игра во реалниот живот, можеби сте ја виделе во стари филмови кои ја користат играта за да ја типизираат ерата пред 1960-тите и тесно поврзана со централниот Медитеран.
3. Вклучува вешто контролирање на тенко старо тркало, обично од велосипед, по тесна улица со помош на стап со прикачено тенко парче жица.

Име на играта: Бочачи

Број на играчи: Тимовите можат да се состојат од 1 играч (по 4 топки), 2 играчи (по 2 топки) или 4 играчи (по 1 топка)

Потребно: 8 топки 90мм Топки за боче: 2 црвени / 2 зелени / 2 сини / 2 жолти и 1 топка 50мм бела палино топка (Џек)

Можеби најстарата игра што ја играле Малтежаните е бочачи. За време на витезите на Свети Јован, на Малта се играла игра наречена „Магио“ и многу личела на играта, која станала позната како Бочачи. Една од нив е дека Англичаните, бидејќи биле многу заинтересирани за бочи на тревник, што е многу слично на бочачи (иако се играло на различни површини), сакале да ја донесат играта на Малта, но не можеле да ја воведат бидејќи боча веќе постоело тука.

Постапка:

1. Бочачи се игра на мазна површина покриена со песок, а секој тим има три играчи.
2. Џек топката е со големина на мермер и изгледа како снукер топки. Едниот тим игра со црвени топки, другиот со сини. Целта на играта е да ги донесете топките на вашиот тим што е можно поблиску до џекот.
3. Целта е да ги фрлите вашите боче топки поблиску до Палино или Џек, отколку до вашиот противник. Првиот тим што ќе достигне 12 поени ја добива играта (мора да победи со 2). Натпреварот обично се состои од 3 рунди.

Име на играта: „Брили“

Број на играчи: неколку учесници

Потребни се: 9 дрвени скитлови и дрвена топка од 6 инчи

За Брили

Како што зборуваме за културно уникатна, Брили е необичен вид игра со скитлови што ја играат возрасните само во малото село Гарб во Гозо. Брили датира од пред владеењето на витезите на Свети Јован. Играта наликува на боулинг со десет пина во затворен простор, но се игра на отворено, со само 9 дрвени скитли и со употреба на дрвена топка. Правилата се малку комплицирани.

Постапка:

1. Скитлите се распоредени во форма на квадрат-дијамант во шема 3×3. Целта е да се соборат скитлите и да се освојат поени. За да победи, играчот мора да освои точно 24 поени.
2. Ако некој го надмине овој број, тој е елиминиран до следната рунда. Различните скитли имаат различни имиња и вредности. Централната се нарекува „ис-султан“ и вреди 9 поени. Аголните скитли се познати како ис-секунди и бројат 6 поени. Останатите се нарекуваат qаgmис и даваат само 1 поен.
3. Секој играч добива два удара со топката. Првата е од договорена точка, а втората од каде што топката се сместува по првото фрлање. За да се додаде интерес, првото фрлање има различен резултат од следното фрлање и првото фрлање се смета двојно. Меѓутоа, ако повеќе од еден вид игла се собори при првото фрлање (is-sultan, is-secondi и qаgmис), играчот добива само 2 поени за секоја игла.

Име на играта: „Жаба“

Број на играчи: неограничен

Потребно: /

Постапка:

1. Целта на „Жаба“ е еден тим да скокне преку другиот тим без да го допре. Ако играч од скокачкиот тим допре играч од другиот тим, тој е надвор. Играта продолжува сè додека еден тим не ги прескокне сите свои противници без да ги допре.

2. Една варијација на „Жаба“ вклучува скокачкиот тим да скокне преку серија пречки, како што се конуси или мали пречки. Ова може да ја направи играта попредизвикувачка и позабавна за постарите играчи.

- Првото дете треба да се свитка и да ги потпре рацете на колена. Помладите деца можат едноставно да се свиткаат на подот, потпирајќи се на главата и нозете.
- Вториот играч трча до згрченото дете напред, ставајќи ги рацете на грб и скокајќи како жаба што лета низ воздухот, раширувајќи ги нозете од двете страни.
- При слетувањето, ова дете веднаш се наведнува во положба на жаба, така што третото дете мора да скокне преку првото и второто, а потоа ја зазема положбата на згрчено за да скокне четвртиот играч.
- Кога сите играчи се наведнуваат, последниот во редот почнува да ги прескокнува сите други по ред.

ТРАДИЦИОНАЛНИ ЛИТВАНСКИ ИГРИ

Име на играта: „Врапчето леташе“

Број на играчи: неограничен

Потребно: /

Постапка:

1. Играчите одат во круг, додека водачот на играта стои во средината, мавтајќи со рацете како крилја и пеејќи ја следната песна:

„Врапчето леташе преку улицата, преку улицата, преку улицата,

и виде парче коноп, парче коноп, парче коноп.

Во конопот ги клука семките и ги носи на своите пилиња, на своите пилиња,

Во конопот ги клука семките и ги носи на своите пилиња, на своите пилиња.

Чирррр!“

За време на првите редови, играчите одат околу кругот.

Од „Во конопот...“, сите почнуваат да трчаат околу кругот.

На зборот „Чиррррр!“, сите мора брзо да најдат партнер —

но не можат да ги изберат играчите веднаш десно или лево од нив.

Оној што останува без партнер е бркан од водачот.

Ако водачот ги фати, фатениот играч станува нов водач и играта продолжува.

Име на играта: „Круг на лауми“

Број на играчи: неограничен

Потребно: топка

Постапка:

Играчите се држат за раце и формираат круг.

„Маѓепсана топка“ се движи низ кругот што е можно побрзо.

Топката мора да се додаде според специфични правила (на пр., помеѓу нозете, стегајќи со рамото и подлактицата (лактот), со колковите, само со главата, само со стапалата).

Име на играта: „Конец и игла “

Број на играчи: неограничен

Потребно: -

Постапка:

1. Двајца играчи се држат за раце за да формираат „игла“. Остатокот од групата оди во круг, поминувајќи под рацете додека пее или ја свири песната.
2. Кога песната ќе заврши, „иглата“ ги спушта рацете за да фати некого. Фатениот играч или се приклучува на „иглата“ или извршува задача.

Име на играта: Перница

Број на играчи: 2

Потребно: перница

Постапка:

1. Двајца играчи стојат на спротивните краеве на клупата - еден спроти друг. Секој држи перница во рацете. На сигналот за почеток, играчите почнуваат да се удираат едни со други со перниците, обидувајќи се да:

Го турнат противникот од клупата или да го натераат да изгуби рамнотежа и да се повлече или да падне.

Правило: Ударите се дозволени само под половината (без удирање во главата, градите или рацете).

Победник е играчот кој:

- останува подолго на клупата
- или е првиот што го турка противникот.

ТРАДИЦИОНАЛНИ ГРЧКИ ИГРИ

Име на играта: „СИНА СОЛ, ГРУБА СОЛ“

Број на играчи: 6 и повеќе играчи

Потребно: марамче

Постапка:

Ја избираме мајката со ждрепка. Останатите деца клекнуваат со рацете зад грб и дланките раширени.

Детето кое ја игра улогата на „мајка“ стои надвор од кругот и држи марамче. Мајката оди околу

кругот пеејќи:

„Сина сол, груба сол, Ја изгубив мајка ми и ќе одам да ја најдам.“

Пред да заврши песната, мајката му остава марамчето зад едно дете а потоа детето го зема и ја брка мајката околу кругот. Ако мајката успее да седне на местото на детето кое ја брка, тогаш другото дете станува мајка и играта продолжува. Но, ако ја фати мајката пред да седне, тогаш мајката ја повторува песната.

Име на играта: „Тиквата“

Број на играчи: 6 играчи и повеќе

Потребно: -

Постапка:

1. Ја вадиме „мајката“ која ја води играта.
2. Сите учесници добиваат по еден број.
3. Мајката почнува велејќи: „Имам тиква, до јаболкницата. Прави (пет) тикви. Дедо ќе ги даде на лисицата. Две за да ги врзе за нејзината опашка и ист број за нејзината престилка.
4. Играчот кој го добил бројот 5 прашува: „Зошто да има 5?“ Мајката одговара, прашувајќи: „Колку сакаш да има?“ 5-ката вели: „Нека има (на пр.) 2“.
5. Бројот 2 сега се јави и праша: „Зошто има 2?“ и играта ќе продолжи со истите прашања и слични одговори. Кога некој ќе згреша, на пр. ќе го згрешел бројот на кој му бил упатен предизвикот, тогаш мајката го казнувала. Казните биле од најразличен вид. На пр. „да излезе надвор и да запее три пати како петел“ или „да рика како магаре“, итн.

Име на играта: „Ампариза“

Број на играчи: 4 и повеќе играчи во секоја група

Потребно: /

Постапка:

1. Во оваа игра, децата се поделени во две групи. Секоја група ја избира „абаризата“, т.е. нејзината основа (столб, дрво).
2. На почетокот, едно дете од групата што игра прво ја допира „абаризата“ и вика: „Ја земам абаризата и излегувам“ и трча кон спротивната абариза за да ја допре. Веднаш, одбранбениот играч ги кажува истите зборови и еден играч започнува со цел или да стигне до првиот играч и на тој начин да го зароби или прв да стигне до „барриерата“ на другиот играч.
3. Играчите од тимот на детето кое е затворено мора да го допрат детето за да го ослободат. Тимот што ќе го освои шкафчето на другиот тим победува.

Играта се игра со 4 или повеќе играчи во секоја група.

Име на играта: „Џитка“

Број на играчи: минимум 4

Потребно: лименки, џитки, каменчиња

Постапка:

1. Прво, цртаме три линии како што е прикажано на сликата. Ги поставуваме лименките 5 метри од првата линија. Потоа се прави извлекување за редоследот по кој учесниците ќе ја започнат играта.
2. Секој играч зема 5 каменчиња и почнува да ги нишани лименките од која било линија што ја сака. Ако ја погодат лименката од првата линија, добиваат 1 поен, од втората линија 2 поени и од третата линија 3 поени.
3. Значи, сите учесници наизменично фрлаат по еден пат. Во зависност од резултатот на другите, секој играч ја избира соодветната линија за победа.
4. Конечно, победник е оној кој ќе собере најмногу поени.

ТРАДИЦИОНАЛНИ КИПАРСКИ ИГРИ

Име на играта: Јајца, Јајца, ги продавам

Број на играчи: минимум 10, максимум 20

Потребно: 1 марамче (или мало парче ткаенина)

Постапка:

Играчите седат на земја во голем круг, свртени навнатре.

Еден играч е избран да биде „продавач“ и стои надвор од кругот, држејќи го марамчето.

Почнување на играта:

„Продавачот“ оди околу надворешноста на кругот, дискретно држејќи го марамчето.

Додека одат, сите играчи пеат:

„Јајца, јајца, ги продавам на мојот чичко Колокас кој прави мали тикви за децата да ги јадат.“

Пуштање на марамчето:

„Продавачот“ има за цел тајно да го спушти марамчето зад еден од седнатите играчи без да биде забележан.

Играчите во кругот смеат да ја опипуваат зад себе со рацете, но не смеат да ја свртат главата за да погледнат.

Забележување на марамчето:

Ако некој играч забележи дека марамчето е фрлено зад него, мора брзо да го земе, да стане и да го брка „продавачот“ околу кругот, обидувајќи се да го обележи пред „продавачот“ да може да седне на празното место.

Излез од трчање:

Ако бркачот го обележи продавачот:

„Продавачот“ седи во центарот на кругот, наречен „колокуи“ (што значи „тиква“).

Бркачот станува новиот „продавач“ за следната рунда.

Ако продавачот седне прв: бркачот станува новиот „продавач“ и играта продолжува.

Име на играта: „ Марамче“

Број на играчи: минимум 6, идеално 10-20

Потребно: 1 марамче (или мало парче ткаенина)

Постапка:

Формирање на тим:

Играчите мора да бидат поделени во два еднакви тима.

Тимовите се редат еден спроти друг, одржувајќи приближно 5-10 метри меѓу нив.

Како да се игра:

Доделување броеви на играчите: доделете различен број на секој играч во тимот, осигурувајќи се дека спротивните играчи имаат исти броеви.

Поставете го марамчето:

Поставете го марамчето во централната точка помеѓу двата тима.

„Судијата“ стои во центарот, држејќи го марамчето.

Игра: Судијата гласно изговара број.

Играчите од секој тим што одговара на повиканиот број спринтаат кон центарот за да го зграбат марамчето.

Победа во играта:

Продолжете ја играта додека сите играчи не учествуваат или однапред одреден број рунди.

Тимот со најмногу поени на крајот се прогласува за победник.

Име на играта: „ZIZIROS“

Број на играчи: Минимум 3, Максимум 10

Потребно: 1 мала крпа (опционално)

Постапка:

Поставување на играта:

Изберете еден играч да биде „Ziziros“.

„Ziziros“ стојат со грб кон другите играчи, покривајќи ги очите со десната рака за да спречат сиркање.

Ја ставаат левата рака под десната пазува, држејќи ја левата дланка отворена и свртена кон надвор.

Како да се игра:

Останатите играчи формираат линија зад „Ziziros“.

Еден играч нежно ја удира отворената лева дланка на „Ziziros“ и брзо се враќа на својата позиција во линијата.

Сите играчи потоа пеат „ZZZZZZZZ“ додека ја вртат раката на место за да ги збунат „Ziziros“.

„Ziziros“ се врти и се обидува да погоди кој играч ја удрил неговата дланка.

Ако „Ziziros“ погоди правилно, идентификуваниот играч станува новиот „Тоа“.

Ако „Ziziros“ погоди погрешно, тие остануваат „Тоа“ за следната рунда.

Можна варијација:

За да се додаде сложеност, играчите можат да користат марамче или мала ткаенина за да ја удрат дланката на „Зизирос“, што го отежнува препознавањето на напаѓачот.

Име на играта: „Слепа мушичка“

Број на играчи: Минимум 3, Максимум Неограничен

Потребно: 1 парче ткаенина или шал за покривање на очите.

Постапка:

Изберете еден играч кој ќе биде „Слепа мушичка“.

Безбедно заврзете ја „Слепа мушичка“ со шалот, осигурувајќи се дека не може да види.

Другите играчи формираат круг околу „Слепа мушичка“.

Како да се игра:

Играта започнува со тоа што играчите ја вртат „Слепа мушичка“ неколку пати за да ги дезориентираат.

Другите играчи се движат околу „Слепа мушичка“, плескајќи со рацете или викајќи за дополнително да ги збунат.

„Слепа мушичка“ мора да се обиде да означи еден од играчите додека останува со заврзани очи.

Кога „Слепа мушичка“ успешно означила некого, мора да погоди кого означила врз основа на допир, глас или други индиции.

Ако претпоставката е точна, означениот играч станува новата „Слепа мушичка“.

Ако претпоставката е неточна, играта продолжува со истата „Слепа мушичка“.

Дополнителни варијации:

Играчите можат лесно да ја допрат „Слепа мушичка“ без да бидат означени, додавајќи дополнителен предизвик. За да ја зголемите тежината, намалете го просторот во кој играчите можат да се движат.

Образовните системи во партнерските земји

Образовниот систем во Полска

Полскиот образовен систем има структура базирана на фази и вклучува задолжително и незадолжително образование.

Предучилишно образование: за деца на возраст од 3 до 6 години; една година подготовка за предучилишна возраст (позната како „zespółka“) е задолжителна за 6-годишници.

Основно училиште: трае 8 години (одделенија 1 до 8). Образованието е задолжително, а на крајот од основното училиште, учениците полагаат испит за осмо одделение.

Средно образование (најчесто избрани насоки): општо средно училиште - 4 години, средно техничко училиште - 5 години, стручно училиште од прв степен - 3 години (со можност за продолжување во стручно училиште од втор степен). На крајот од средното училиште и техничкото училиште, учениците можат да полагаат завршен испит во средно училиште, а во техничките училишта и стручните училишта, можат да полагаат и стручни испити.

Високо образование: студии од прв циклус (диплома/инженерство), студии од втор циклус (магистерска диплома), униформни магистерски студии и докторски училишта. Образованието е јавно и бесплатно во јавните училишта, а педагошкиот надзор го вршат, меѓу другите, министерот за образование и училишните надзорници.

Образовниот систем во Северна Македонија

Образовниот систем на Северна Македонија е организиран на три структурирани нивоа (основно, средно и високо образование) и е регулиран од Министерството за образование и наука.

Основното образование е задолжително за деца на возраст од 6 до 15 години и трае девет години. Поделено е во три циклуси (од 1 до 3, од 4 до 6 и од 7 до 9 одделение). Основното образование е бесплатно и достапно на неколку јазици, што го одразува мултикултурниот карактер на земјата.

Средното образование е исто така задолжително, и е исто така бесплатно и трае три или четири години. Средното образование се нуди преку гимназии (општо образование), стручни и технички училишта и уметнички училишта, овозможувајќи им на учениците да се подготват или за високо образование или за директен влез на пазарот на трудот.

Високото образование е опционално и се обезбедува на универзитетите, следејќи го Болоњскиот процес со додипломски, магистерски и докторски студии.

Во последниве години, системот се фокусираше на реформи насочени кон подобрување на квалитетот, инклузивноста, дигитализацијата и усогласувањето со европските образовни стандарди, додека наставниците играат клучна улога во поттикнувањето на знаењето, вредностите и вештините за доживотно учење кај учениците.

Образовниот систем во Малта

Образованието во Малта е задолжително до 16-годишна возраст (од 5 до 16 години), поделено на основно училиште (5-11 години) и средно училиште (11-16 години), со опционална подготвителна фаза (16-18 години) за високо образование. Се карактеризира со централизиран модел, силни влијанија од британскиот систем во однос на А-нивоата и двојните дипломи, нудејќи бесплатно државно образование за граѓаните на ЕУ до 16-годишна возраст.

Структура на системот:

- Градинка: 3-5 години (не е задолжително).
- Основно училиште: 5-11 години (6 години).
- Средно образование (Основно училиште): 11-13 години (2 години).
- Високо средно училиште/Шесто одделение/Стручен колеџ: 13-16 години (задолжително), опционално 16-18 години.
- Високо образование: Универзитет на Малта и Малтешки колеџ за уметност, наука и технологија (MCAST).

Образовниот систем во Литванија

Образовниот систем во Литванија вклучува формално и неформално образование, самообразование образование на секој човек, обезбедување еднакви можности во образованието и промовирање доживотно учење. Образованието во Литванија се заснова на принципите на пристапност, квалитет, интеграција и индивидуален напредок на учениците.

Образовниот систем започнува со предучилишна возраст и детска градинка, кои им помагаат на децата да се подготват за училиште и да развијат социјални, емоционални и когнитивни вештини. Формалното образование започнува во прво одделение и вклучува основно образование (одделение 1-4), главно образование (одделение 5-10) и средно образование (одделение 11-12). Во овие фази, учениците постојано ги стекнуваат општите и предметните компетенции потребни за понатамошно образование, професионална активност и активно учество во општествениот живот.

Важен дел од формалното образование е проценката на постигнувањата на учениците. Литванските училишта најчесто користат скала за оценување од десет степени, во која оценките се користат за проценка на знаењето, вештините и напредокот на учениците. Во основните одделенија, често се користи формативно оценување, во кое постигнувањата на учениците се опишуваат вербално, нагласувајќи го нивниот напредок, напори и силни страни. Во постарите одделенија, преовладува оценувањето базирано на поени, но се промовира и формативно оценување, што им помага на учениците да ги разберат своите резултати од учењето и областите за подобрување.

Наставниот процес е организиран во семестарски систем. Учебната година обично е поделена на прв и втор семестар, по што се сумираат постигнувањата на учениците. На крајот од семестарот се вршат семестарски проценки, кои ги покажуваат резултатите од учењето на учениците во текот на даден период.

Литванскиот образовен систем става голем акцент на инклузивното образование. Инклузивното образование значи дека сите ученици - без оглед на нивните способности, посебни образовни потреби, јазично, културно или социјално потекло - учат заедно во редовните училишта. Целта е да се обезбеди на секое дете потребната поддршка и да му се овозможи да учи според своите способности. За да се спроведе инклузивно образование, се обезбедува посебна педагошка, психолошка и социјално-педагошка помош, а се прилагодуваат и наставните програми, методите на настава и методите на оценување.

Дополнително, се обезбедува неформално образование, вклучувајќи уметнички, спортски, културни и други образовни активности што им помагаат на учениците да ги откријат своите таленти, да ја зајакнат својата мотивација и да ги подобрат своите социјални вештини. Самообразованието е исто така важно, кога едно лице самостојно ги продлабочува своите знаења и ги подобрува своите вештини.

Образовниот систем во Грција

Во Грција, задолжителното образование трае 11 години и вклучува основно училиште (Димотико, 6 години) и нижо средно училиште (Гимназија, 3 години), проследено со вишо средно образование (Ликео, 3 години) преку општ лицеум (ГЕЛ) и стручен лицеум (ЕПАЛ). Министерството за образование ги утврдува националните наставни програми и резултати од учењето, додека училиштата ги спроведуваат преку годишно планирање и инклузивни практики кои ја промовираат благосостојбата на учениците и учењето базирано на компетенции.

Образовниот систем во Кипар

Средното образование во Кипар го сочинува јадрото на централно организираниот образовен систем на земјата, кој е под надзор на Министерството за образование, спорт и млади. Иако јавното образование е бесплатно и задолжително од 5 до 15 години, токму во текот на средното образование учениците ги развиваат академските, социјалните и личните вештини што ги обликуваат нивните идни патеки. Министерството ги одредува наставните програми, учебниците и образовните политики, обезбедувајќи конзистентност и кохерентност во сите јавни училишта.

Основното образование (возраст 6-12 години) ја сочинува основата на кипарскиот образовен систем, обезбедувајќи им на учениците основни вештини за писменост, математика и социјални вештини. Тоа нагласува холистички развој, поттикнувајќи ја љубопитноста, креативноста и позитивните навики за учење. Физичкото образование во оваа фаза се фокусира на основните моторни вештини, уживањето во движењето и развојот на ставови за здрав начин на живот, подготвувајќи ги децата за построкурирано и специјализирано физичко учење во средното образование.

Средното образование е поделено на две фази: гимназија (возраст 12-15 години), која го завршува циклусот на задолжително образование, и лицеум или технички училишта (возраст 15-18 години). Гимназијата нуди унифицирана програма за општо образование дизајнирана да го поддржи холистичкиот развој на учениците и да ги подготви за поспецијализирани студии. Во Лицеумот, учениците избираат предметни насоки според нивните интереси и аспирации, додека Техничките училишта обезбедуваат стручни и технички програми усогласени со потребите на пазарот на трудот.

Клучна компонента на средното образование е предметот физичко образование, кој се изучува во сите одделенија. Во Гимназијата, физичкото образование се фокусира на основните моторни вештини, тимската работа, соработката и негувањето позитивен став кон физичката активност. На ниво на Лицеум, предметот станува поспецијализиран, нагласувајќи ја физичката кондиција, здравственото образование, безбедното учество во спортот и разбирањето на правилата и стратегиите. Учениците во некои училишта можат да следат и напредни курсеви по физичко образование, како што се IGCSE или A Level PE, кои комбинираат теоретско знаење со практична изведба.

Иако предучилишното, основното и високото образование играат важна улога во поширокиот систем, средното образование останува најодлучувачката фаза. Тоа комбинира академска подготовка со личен развој и промовира физичка, емоционална и социјална благосостојба преку предмети како физичко образование. На овој начин, ги опремува младите луѓе со компетенциите и вредностите потребни за активно и одговорно учество во современото општество.

Физичко образование во партнерските земји и проектот „Ајде да играме пак“

Физичко образование – програма во Полска

Во општите средни училишта, наставната програма по физичко образование се фокусира на развивање на физичката кондиција и здравјето на учениците, обликување на навиките за физичка активност и социјални вештини. Типични содржински области вклучуваат: развивање на општа физичка кондиција, тимски игри и групна соработка, индивидуални активности (на пр., атлетика, гимнастика, фитнес), здравствено образование (превенција, регенерација, безбеден тренинг), како и рекреација и доживотна активност (форми што учениците можат да ги продолжат надвор од училиштето). Индивидуализацијата (различни нивоа на напредок) и проценката на процесот се исто така важни елементи – за посветеност, напредок, тимска работа, а не само „спортски резултати“.

Вклучувањето на традиционалните игри и активности во програмата за физичко образование во средно училиште може да се оправда како алатка за: градење интеграција на часот, развивање на координација и агилност, учење фер игра, зајакнување на менталната благосостојба и како привлечна алтернатива за помалку „атлетски“ ученици. Тие најдобро функционираат во: загревање, главниот дел од часот (на пр., рекреативни активности), во тематски денови („ФИ со традиција“), за време на активности на отворено и како интердисциплинарен модул (елемент на регионална/европска култура).

Физичко образование во С. Македонија

Физичкото образование во С. Македонија - официјално наречено Физичко и здравствено образование - е задолжителен предмет дизајниран да го поддржи холистичкиот развој.

Во основните училишта (од 1 до 9 одделение), физичкото образование се одржува 3 пати неделно (вкупно 108 часа годишно). Општите цели на учење вклучуваат локомоторен развој (активирање на локомоторниот систем за да се обезбеди симетричен и исправен раст), формирање навика (всадување доживотна љубов кон вежбањето и хигиената за борба против растечката детска дебелина), социјални и емоционални вештини (користење групни игри за учење решавање конфликти, соработка и дисциплина) и моторна вештина (развивање координација, флексибилност, сила и рамнотежа).

Некои од традиционалните игри што ги игравме како дел од проектот Еразмус+ „Ајде повторно да го играме“, веќе се дел од наставната програма по физичко образование за прво и второ одделение, но не сите игри. Затоа, нашиот предлог би бил да се прошири наставната програма со по традиционални игри.

Друг предлог е традиционалните игри да бидат присутни и во повисоките одделенија, бидејќи за време на проектот сфативме дека постарите ученици подеднакво уживаа во играњето традиционални игри како и помладите ученици. Традиционалните игри можат да бидат дел од тематската единица каде што учениците учат за различните спортски игри (фудбал, кошарка, ракомет и одбојка). Традиционалните игри, како и спортските игри, имаат правила и придонесуваат за развивање на тимска работа, соработка, координација и фер игра. Тие се исто така забавни за играње и се добар начин часовите по физичко воспитување да се направат поинтересни и позабавни за учениците.

Програма за физичко образование во Малта

1. Физичко образование како дел од образованието

Во Малта, физичкото образование (ФО) е задолжителен предмет во основните и средните училишта. Целта му е не само да развие физичка кондиција, туку и да промовира здрав начин на живот, моторни вештини, социјални ставови и соработка. ФО се стреми кон цели поврзани со вештини, знаења и ставови, така што учениците ќе останат активни во текот на целиот свој живот.

2. Структура и содржина на часовите

Програмата за ФО опфаќа различни области:

- Основни вештини за движење – основите на трчање, скокање, фрлање и рамнотежа.
- Спортски и физички активности – тимски игри (на пр. кошарка, фудбал, одбојка), активности на мрежа (на пр. бадминтон) и други.
- Здравје и кондиција – разбирање на влијанието на активноста врз здравјето, кондицијата и благосостојбата.
- Тактики и соработка – елементи на планирање и тактичко размислување во игрите.

3. Игрите и играта се дел од програмата, особено во подучувањето на децата

Во помладите одделенија

- Акцент на активирање преку игра и игри со движење кои помагаат во развојот на основните моторни вештини, самодовербата и уживањето во движењето.
- Разиграни активности и едноставни игри често се користат за интегрирање на децата и учење на соработка.

Во постарите одделенија

- Наместо лежерна игра, доминираат спортски игри и мини тимски игри, на пр. мали форми на кошарка, фудбал или рагби - исто така во тактичка и образовна форма (TGfU / Тактички игри).
- Игрите помагаат во учењето техники, тактики и правила на соработка, како и во учењето на различни улоги (играч, судија, организатор) и стратешко размислување.

4. Спортски и воннаставни активности

Покрај стандардните часови по физичко образование, училиштата често организираат:

- спортски фестивали и денови на активности, комбинирајќи различни станици и физички активности,
- меѓуучилишни турнири и настани што ја зајакнуваат мотивацијата за натпреварување и соработка.

5. Главните цели на програмата за физичко образование во Малта имаат три основни цели:

1. Да се развие физичка кондиција и моторни вештини,

2. Да се промовира здрав, активен начин на живот,
3. Да се научи соработка, фер игра и социјално однесување преку игри и спорт.

Физичко образование во Литванија

Обновените програми за физичко образование во Литванија го нагласуваат холистичкиот развој на учениците, комбинирајќи физичка активност, здравје, социјални вештини и културен идентитет. Физичкото образование не се гледа само како развој на физичката кондиција, туку како суштински дел од целокупното образование на детето, промовирајќи физичка, емоционална и социјална благосостојба. Во согласност со упатствата на Министерството за образование на Литванија, програмите се базираат на компетенции и индивидуален напредок на учениците, а наставниците имаат автономија во изборот на содржина, методи и форми на работа.

Целта на физичкото образование е да се обликува трајна потреба за физичка активност, да се развијат основни моторни вештини (сила, брзина, издржливост, координација и флексибилност) и да се промовира здрав начин на живот. Во исто време, се нагласува важноста на соработката, фер-плејот, одговорноста и позитивниот став кон движењето и сопственото тело. Наставната програма вклучува не само физички вежби, туку и знаење за здравјето и безбедноста, социјалните и емоционалните вештини и размислување за сопствената активност.

Важен елемент на обновените планови е интеграцијата на традиционалните народни игри и активности во часовите по физичко образование. Овие игри ја поддржуваат природната потреба за движење, развиваат координација, просторна ориентација и рефлексии, додека учат соработка, комуникација и почитување на правилата. Воведувањето елементи на културното наследство во часовите по физичко образование го зајакнува чувството за идентитет и им овозможува на учениците да учат за традицијата на активен и привлечен начин.

Овој пристап постојано се спроведува во средното училиште „Јан Шњадецки“, каде што игрите и активностите развиени како дел од проектот Еразмус+ „Ајде повторно да играме“ систематски се користат уште од првите одделенија. Проектните игри се вклучени во секојдневната практика по физичко образование како составен дел од наставната програма. Тие се прилагодени на возраста и способностите на учениците, комбинирајќи движење со ритам, елементи на соработка и народна традиција, додека промовираат интеграција во класот и интеркултурно образование.

Искусството покажува дека децата и младите се многу желни да се вклучат во овој вид активност. Игрите од проектот се перцепираат како привлечни, динамични и даваат чувство на споделена забава, што значително ја зголемува мотивацијата за учество на часовите по физичко образование. Учениците активно учествуваат во игри, покажуваат иницијатива и соработка, без оглед на нивното ниво на физичка подготвеност. Како резултат на тоа, физичкото образование станува простор за вклучување и позитивни физички искуства. Традиционалните игри и активности ги охрабруваат сите ученици да учествуваат, вклучително и оние со различни способности, образовни потреби или физички искуства. Проценката е поддржувачка и мотивирачка, фокусирана на ангажманот, напредокот и соработката, а не само на атлетските перформанси. Учесството во игри го прави физичкото образование не само лекција за движење,

туку и важен елемент на образованието, социјалната интеграција и градењето трајна мотивација за активен животен стил.

Физичко образование во Грција

Физичкото образование (ФО) е задолжително во текот на задолжителното школување и продолжува во вишото средно образование. Грчката наставна програма за ФО го поддржува моторниот развој, физичката кондиција и здравствената писменост, а воедно ги зајакнува и клучните социјални компетенции како што се соработка, почит и фер игра. Областите на учење обично вклучуваат фундаментални вештини за движење, атлетика, гимнастика, тимски спортови, игри и теми поврзани со здравјето (на пр., безбедност и здрави навики за живот), со диференцирана настава за да се обезбеди значајно учество за сите ученици.

Во рамките на проектот Еразмус+ KA220 „Да го играме повторно“, традиционалните игри беа користени како структуриран наставен ресурс што ги поврзува целите на ФО со културното наследство и меѓукултурното учење. Грчките игри како „Сина сол – Груба сол“, „Ампариза“, „Џембри“, „Тиквата“ и „Пракулата“ (имплементирани со безбедна, мека опрема) беа вградени во часовите како кратки, целно ориентирани активности (10-20 минути). Секоја игра беше мапирана на специфични исходи (агилност и реакција; тимска работа и тактики; точност и саморегулација; меморија, ритам и групна кохезија) и поддржана преку едноставни адаптации како што се тимови со мешани способности, ротирачки улоги, прилагодени растојанија и временски ограничувања. Овој пристап базиран на Еразмус им овозможи на учениците да учат преку активно учество, да споредуваат традиционални игри низ земјите-партнери и да размислуваат за инклузијата и фер-плејот. За да се поддржи преносливоста, секоја игра може да се документира во заеднички образец (цели, опрема, правила, безбедносни белешки, опции за диференцијација и поттици за рефлексивност), осигурувајќи дека традиционалната игра станува практичен, инклузивен и ресурс усогласен со наставната програма, а не „дополнителен“.

Улогата на физичкото образование во Кипар

Клучна компонента на средното образование е предметот физичко образование, кој се изучува во сите одделенија. Во гимназијата, физичкото образование се фокусира на основните моторни вештини, тимската работа, соработката и негувањето позитивен став кон физичката активност. На ниво на лицеум, предметот станува поспецијализиран, нагласувајќи ја физичката кондиција, здравственото образование, безбедното учество во спортот и разбирањето на правилата и стратегиите. Учениците во некои училишта можат да следат и напредни курсеви по физичко образование, како што се IGCSE или A Level PE, кои комбинираат теоретско знаење со практична изведба.

Иако предучилишното, основното и високото образование играат важна улога во поширокиот систем, средното образование останува најодлучувачката фаза. Тоа комбинира академска подготовка со личен развој и промовира физичка, емоционална и социјална благосостојба преку предмети како физичко образование. На овој начин, ги опремува младите луѓе со компетенции и вредности потребни за активно и одговорно учество во современото општество.

Заклучоци

Проектот „Ајде повторно да играме“ на Еразмус+ ги собра учениците и наставниците од Грција, Полска, Кипар, Малта, Литванија и Северна Македонија во динамично образовно патување кое ја истакна вредноста на традиционалните игри како средство за вклучување, културна размена и јакнење на младите.

Проектот помогна во оживувањето на традиционалните игри од Кипар, Грција, Малта, Северна Македонија, Полска и Литванија, осигурувајќи се дека тие се пренесуваат на помладите генерации.

Во текот на проектот, секоја земја домаќин ги запозна учесниците со десет традиционални игри - оживување на форми на игра кои поттикнуваа движење, соработка и радост. Овие игри станаа заеднички јазик што ги поврзуваше младите луѓе надвор од зборови, потекла и граници.

Потсетувањето на старите, традиционални игри што некогаш ги играле нивните родители и баби и дедовци имаше голема вредност. Ги собра различните генерации, го поттикна меѓусебното почитување и блискост, помогна да се зачуваат традиционалните игри од заборавање и им овозможи на децата да учат правила, да вежбаат и да развиваат вештини кои се неверојатно важни за нивното физичко здравје.

Повеќето од игрите беа тимски, што бараше соработка, поддршка и добра распределба на улогите - нешто исклучително вредно за децата. Во секоја земја, игрите вклучуваа различни вештини како што се прецизност, агилност, брзина, спретност, флексибилност, фина моторна координација и друго. Во секоја земја домаќин, учениците беа добро подготвени и со ентузијазам го споделија своето знаење со сите учесници.

Особено збогатувачка димензија на проектот беше можноста повторно да се поврзат со минатото. Учениците открија како децата во претходните времиња играле - без екрани или технологија, потпирајќи се наместо тоа на имагинацијата, природата, едноставните материјали и, пред сè, на човечката интеракција. Ова искуство понуди моќен потсетник за безвременската вредност на креативноста, заедницата и споделиениот смеа.

Учениците од сите шест земји учествуваа во значајни размени, негувајќи пријателства и меѓукултурно разбирање преку игра.

Низ сите мобилности и учењето на разни традиционални игри, се формираше прекрасна мрежа на пријателства меѓу учениците и наставниците. Сите научивме толку многу за различните обичаи и култури и ги отворивме нашите умови и срца за различноста и разновидноста.

Проектот придонесе за развој на клучни компетенции, вклучувајќи јазични вештини, социјална интеракција и комуникација.

Некои од игрите беа слични низ земјите, како што се скокање, ластиче и криенка, иако одредени елементи се разликуваа. Особено вреден аспект на овој проект е идејата за воведување на традиционални игри во наставната програма по физичко образование, бидејќи игрите и забавата се природно мотивирачки за децата, многу повеќе од стандардните рутини за вежбање.

Беа организирани шестнеделни фестивали, дозволувајќи им на локалните заедници да учествуваат и да ги ценат традиционалните игри.

Проектот продуцираше филмови, документираше средби со постари лица, публикација со сценарија за игри и секако убави спомени.

Со охрабрување на учеството во традиционални игри, проектот им помогна на учениците да ги надминат социјалните бариери создадени од пандемијата и да прифатат нови предизвици.

Учесниците, исто така, имаа простор да размислуваат за своите искуства, да ги изразат своите емоции и да разменуваат мисли со своите врстници. Овие моменти на поврзување даваа длабочина и значење на нивното учење, зајакнувајќи ги и пријателствата и меѓукултурното разбирање.

Како што секоја мобилност завршуваше, атмосферата беше исполнета со насмевки, емоции и чувство на исполнетост. Циклус полн со знаење, култура и човечка поврзаност се приближи кон крајот - но неговото влијание ќе остане.

**Co-funded by
the European Union**

Кофинансирано од Европската Унија

Поддршката на Европската комисија за оваа публикација не претставува одобрување на самата публикација, ниту пак Комисијата може да биде одговорна за каква било употреба на информациите. Оваа публикација е бесплатна.

Изразените ставови и мислења се само ставови на авторот/авторите и не ги одразуваат нужно ставовите на Европската Унија или на Фондацијата за развој на образовниот систем (FRSE). Ниту Европската Унија ниту FRSE не можат да бидат одговорни за нив.